

Ja imam prava, ti imaš prava, on i ona imaju prava.....

Uvod u dječja prava

Svatko ima prava. Povrh toga, ako si dječak ili djevojčica koji još nema 18 godina, imaš i neka posebna prava. Popis tih prava naveden je u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989. godine. Tamo su navedeni i koraci koje vlade moraju poduzimati kako bi ti pomogle ostvarivati ta prava.

Tvoj opstanak, tvoja zaštita i tvoj razvoj

- Imaš pravo na zaštitu svojih interesa u svim odlukama koje te se tiču. Imaš pravo da se protiv tebe ne provodi diskriminacija, na primjer zbog tvoga porijekla, mišljenja, uvjerenja ili spola.
- Imaš pravo na život i na uravnotežen i zdrav tjelesni, psihički, duhovni, moralni i socijalni razvoj.
- Imaš pravo da se netko brine o tvojim osnovnim potrebama, kao što su hrana, odjeća, stanovanje i zdravlje.
- Imaš pravo na zaštitu od svih vrsta iskorištavanja, zlostavljanja te tjelesnog i psihičkog nasilja. To uključuje i ono što se događa u obitelji i u ustanovama koje se brinu za djecu.
- Imaš pravo na visoki standard obrazovanja koji omogućuje najpotpuniji mogući razvoj tvoje osobnosti, talenata i sposobnosti. Tvoje te obrazovanje mora naučiti da poštuješ prava i slobode drugih i pripremiti te za odgovoran život u slobodnome društvu, u duhu razumijevanja, mira, tolerancije, jednakosti i prijateljstva među narodima.
- Imaš pravo na široki raspon objektivnih informacija.
- Ako imaš neki psihički ili tjelesni nedostatak, imaš pravo na dostojanstven život, tako da se možeš integrirati u društvo, razviti svoju osobnost i uživati najveću moguću samostalnost.
- Imaš pravo na odmor, slobodno vrijeme, igru te rekreativne, umjetničke i kulturne aktivnosti u okruženju koje je prikladno za tvoje godine i u kojemu se poštuju tvoja prava.

Tvoj identitet, tvoj privatni život i tvoja obitelj

- Imaš pravo na ime, državljanstvo i zaštitu svoga identiteta. Ako pripadaš nekoj etničkoj, vjerskoj ili jezičnoj manjini, ne smiješ biti lišen prava voditi svoj vlastiti kulturni život, ispovijedati svoju vjeru ili upotrebljavati jezik svoje skupine.
- Imaš pravo na zaštitu svoje privatnosti. Nitko se ne smije nezakonito miješati u tvoj privatni život, ili u privatni život tvoje obitelji. Tvoj dom, tvoja prijepiska, tvoji čast i ugled zaštićeni su zakonom.
- Tvoji roditelji imaju zajedničku odgovornost za tvoj odgoj i razvoj. Imaju pravo i dužnost usmjeravati te u vezi s time kako bi trebao/trebala ostvarivati svoja prava i poštivati svoje obveze.
- Imaš pravo znati tko su tvoji roditelji i imaš pravo da te oni odgajaju, osim ako to nije u tvom interesu.
- Imaš pravo znati gdje su ti roditelji i ući u drugu zemlju kako bi im se pridružio/pridružila. Tvoji roditelji imaju isto pravo u odnosu na tebe.
- U slučaju odvajanja, imaš pravo da se zatraži tvoje mišljenje o svim odlukama koje se tiču tvog odnosa s roditeljima. Ako si odvojen/odvojena od svojih roditelja, ili od jednog od njih, imaš pravo redovito ih viđati, osim ako to nije u tvom interesu.
- Posvojenje može biti odobreno samo ako je u tvom interesu.

Tvoje slobode

- Sloboda mišljenja: čim budeš sposoban/sposobna za to, imaš pravo dati svoje mišljenje o svemu što te se tiče. Tvoje se mišljenje mora uzeti u obzir.
- Sloboda izražavanja: imaš pravo slobodno se izraziti te tražiti, primati i obznanjivati informacije.
- Sloboda mišljenja, savjesti i religije.
- Sloboda udruživanja: imaš pravo udružiti se s drugim osobama i sudjelovati na sastancima.

Postoje granice ovih sloboda. Moraš poštivati prava i slobode drugih, te ne smiješ predstavljati prijetnju društvu ili sebi.

Ti i država

- Država mora učiniti sve što je potrebno kako bi ti omogućila ostvarivati tvoja utvrđena prava i slobode.
- Država te mora štiti i osigurati tvoj boljitak. Mora pomoći tvojim roditeljima ili osobama koje se brinu za tebe osnivanjem ustanova i usluga putem kojih će se brinuti za tvoje interese i za tvoj boljitak.
- Ako ne možeš živjeti sa svojom obitelji, država te mora zaštititi i pomoći ti. Mora pronaći rješenje koje uzima u obzir tvoju prošlost i tvoju kulturu. Imat ćeš pravo da se tvoja situacija redovito preispituje.
- Država mora poduzimati mjere da te zaštiti od opasnosti povezanih s opojnim drogama.
- Ako si pretrpio/pretrpjela nasilje, država ti mora pružiti pomoć, i pomoći ti da se vratiš u normalan način života.
- Imaš pravo na pravdu. Država mora osigurati da se pravosudni sustav prilagodi tvojim specifičnim pravima i potrebama.
- Ne smiješ biti podvrgnut/podvrgnuta mučenju ni okrutnom ili ponižavajućem kažnjavanju.
- Na tebi se ne smije izvršiti smrtna kazna niti smiješ biti osuđen/osuđena na kaznu doživotnog zatvora.
- Ne smiješ biti nezakonito uhićen/uhićena. Pritvor mora biti zadnja moguća mjera. Mora biti što je moguće kraći i uzimati u obzir tvoje potrebe i tvoju dob. U pritvoru moraš biti odvojen/odvojena od odraslih pritvorenika ili zatvorenika, a, osim u iznimnim okolnostima koje su u tvom interesu, imat ćeš pravo i ostati u kontaktu sa svojom obitelji.
- U vrijeme rata, država te mora štiti i brinuti se o tebi. Ako si mlađi/mlađa od 15 godina, ne smiju te unovačiti ni u kakve oružane snage.

Međunarodne konvencije su ugovori koje međusobno sklapaju države. U tim se ugovorima nalaze pravila koja se moraju poštivati, ali oni potiču države i da poduzimaju mjere koje su još pogodnije za djecu. Ako je pravo tvoje zemlje pogodnije za tebe nego neka konvencija, tada se mora primijeniti domaće pravo.

Međunarodne organizacije i ti

Države su osnovale brojne međunarodne organizacije. Neke, kao Ujedinjeni narodi i Vijeće Europe, osnovane su radi zaštite ljudskih prava, sprečavanja sukoba i razvitka poštenijih, naprednijih i demokratskijih društava. Gotovo sve međunarodne konvencije proizvod su tih međunarodnih organizacija. One nakon toga poduzimaju korake kako bi se pobrinule da države poštuju prava utvrđena tim konvencijama.

Odbor za prava djeteta prati primjenu Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta. Možeš pogledati što piše u preporukama tog odbora koje se tiču tvoje zemlje.

Osim toga, djeca mogu pokrenuti postupak pred Europskim sudom za ljudska prava. Na primjer, Sud je osudio jednu zemlju zbog toga što nije zaštitila djecu od tjelesnog kažnjavanja u zatvoru, školi i kod kuće. Za jednu drugu zemlju utvrđeno je da se nije brinula za djevojčicu koja je putovala sama.

Što ako se ova prava ne poštuju?

Ostvarivanje određenih prava može biti ograničeno iz valjanih razloga, na primjer kako bi te se zaštitilo od značajne opasnosti ili kako bi se uzela u obzir tvoja zrelost ili dob. Neka prava, kao što je pravo na život, obrazovanje, zdravlje i zaštitu od nasilja ili iskorištavanja, ne smiju se nikada ograničiti, čak niti od strane roditelja ili učitelja. Ako smatraš da su tvoja prava povrijeđena, možeš:

- razgovarati s osobama kojima vjeruješ, kao što su tvoji roditelji, učitelji, liječnici, prijatelji, socijalni radnici ili osobe koje se brinu o tebi;
- nazvati poseban telefonski broj za djecu žrtve nasilja, kako bi razgovarao/ razgovarala s osobom koja će ti moći dati savjet;
- otići na policiju, podnijeti pritužbu i zatražiti zaštitu od države;
- obratiti se dječjem pravobranitelju ili dobrovoljnoj udruzi koja brani dječja prava;
- ili, u određenim slučajevima, možeš čak i pokrenuti postupak pred Europskim sudom za ljudska prava.

Vijeće Europe

Vijeće Europe je međunarodna organizacija osnovana 1947. godine, koja sada ima 47 država članica. Njegova je uloga promicati ljudska prava, demokraciju i vladavinu prava. Ono postavlja zajednička demokratska načela koja se temelje na Europskoj konvenciji o ljudskim pravima i na drugim konvencijama i preporukama o zaštiti osoba. To, naravno, uključuje i 150 milijuna djece Europe.

Program „Gradimo Europu za djecu i s djecom“ tiče se promicanja dječjih prava i zaštite djece od nasilja. Tim koji je zadužen za taj program bavi se stvarima kao što su nasilje u obitelji i u školi, obrazovanje o ljudskim pravima, djeca i internet te djeca i pravosuđe. Za više informacija o našim konvencijama, sastancima i publikacijama možeš posjetiti našu internetsku stranicu na kojoj možeš igrati i našu on-line igru „Divlja web šuma“.

“Gradimo Europu
za djecu i s djecom”
Vijeće Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int/children
children@coe.int